

FESTIVALURI

Oana BORȘ

Trei spectacole la CRAIOVA SHAKESPEARE FESTIVAL

Una dintre problemele cu care se confruntă spațiul nostru teatral este lipsa legăturii cu experiențe artistice similare din afară. Privit astfel, pe insula românească, unde ancorează rare vapoare și de unde pleacă și mai puține, trăim într-o lipsă de raportare acută, fiindu-ne propriul reper, privați de o bogăție despre care doar auzim din când în când. Singura punte stabilă până acum și de anvergură este Festivalul de la Sibiu. Și acesta, în ultimii ani, suferă însă de sindromul regionalizării, căci se axează pe creațiile lui Andreij Zholdak, realizate în teatre ucrainiene. De altfel, experiențe fascinante, pe muchie de cuțit, extrem de puternice ca impact, stârnind reacții adverse, de la adorație la repudiere, celelate (multe) spectacole aduse aici, fiind, cu rare excepții, producții de școală, experimente care dau pulsul unui nivel primar al artei scenice din alte culturi.

Întâmpinând greutăți, dar având în spate perseverența și dăruirea totală către teatru a domnului Emil Boroghină, „Craiova Shakespeare Festival” i se alătură Festivalului de la Sibiu în efortul de a face ca societatea teatrală românească să fie una deschisă. A patra ediție a festivalul craiovean, trebuia să aibă loc la finele stagiunii trecute. Din motive de totală lipsă de planificare la nivel „cultural” înalt, banii au ajuns prea târziu, astfel că s-a desfășurat, abia, la sfârșit de septembrie. Bine și așa, am spune noi. Surprinzător și de neconceput probabil pentru oricine ar privi din exterior și și-ar pune problema unde și cărui tip de societate am vrea să ne integrăm, dacă la nivel de infrastructură ne situăm încă pe palierul improvizăției.

În ceea ce privește gândirea artistică a manifestării, programul a fost incitant prin diversitate și noutate. A cuprins lansări de carte, o sesiune de shakespeareologie și a adunat tot ce este valoric în acest moment în materie de spectacol Shakespeare la noi, iar ca gest suprem, dând ocazia *Hamlet*-ului lui Vlad Murgur să mai trăiască timp de o poveste scenică. Prezența străină a însemnat spațiul slav sau postsovietic – de la cei mai sudici la cei mai nordici, lituanieni și ruși la sudicii sloveni – cu incursiuni în teatrul japonez și cel german. În popasul meu craiovean m-am întâlnit, în trei seri, cu trei spectacole total diferite, chiar dacă le lega un punct comun fie lingvistic, fie politic.

Vorbeam la început despre dificultățile cu care se fac lucrurile la noi. Este surprinzător astfel să auzi despre existența unui teatru din fosta Uniune Sovietică, „Lime Light Theatre”, un teatru de proiecte, singurul din Moscova în care se joacă în limba engleză, pentru publicul străin, dar nu numai. A produs un spectacol de succes, *A douăsprezecea noapte*, în șase luni de la demararea activității. Au fost necesare, după cum spun statisticile lor, 32 de zile de casting pentru alegerea trupei, 1004 ore de engleză pentru ca interpreții să poată rosti textul într-o limbă

Scenă din *A douăsprăzecea noapte* de Shakespeare. Regia: Nina Chusova.

cât mai autentică, sunt 67 de persoane implicate în proiect, se joacă într-o sală cu 318 locuri, în foaier spectatorii sunt întâmpinați cu un mic cocteil, prețul unui bilet este de 100 \$...!!!

Însă marea calitate a acestui proiect este spectacolul însuși. Modern, dinamic, o parodiare fină a unei vieți idilice în care protagoniști nu au alt scop decât să se țină de intrigi și să iubească. Dacă am sta de-o parte și am judeca opțiunea estetică a regizoarei Nina Chusova, am plasa-o, undeva, în zona extravagantei. Căci rolurile sunt interpretate de bărbați, toți tineri actori, care joacă Shakespeare și în același timp cântă și dansează pe melodiile Beatlesilor, ce devin tema unui aranjament muzical original, energetic, ce cu ironie capătă accente și sonorități ale muzicii rusești; orchestra este pe scenă într-un dialog continuu cu actorii; decorul este format din pânze pictate, și mașinării manevrate „la vedere” de interpreți; costumele alcătuite din robe albe, peruci de aceeași culoare, coturni. Dar distribuția perfectă (de exemplu: Viola și Sebastian sunt chiar doi tineri actori gemeni), performanțele actricești și capacitățile actorilor de a juca, dansa, cânta concomitent, tot timpul cu expresivitate, alegând exact măsura potrivită (calități ce ar trebui să fie firești și să nu mai mire la un actor), știința regizoarei de a păstra cu decență limita dintre artă și show, au făcut ca spectacolul să fie o adevărată încântare.

Despre altfel de lume vorbește și dintr-o altfel de lume vine *Hamlet*-ul lui Ion Sabdaru (Teatrul „Eugen Ionescu”, Chișinău). „Sunt patru secole de când Shakespeare a scris această *tragedie a răzbunării* și umanitatea este la fel de constantă în setea sa de autodistrugere.”, spune regizorul. Afirmatia sa nu vine numai dintr-o strictă analiză a stării de fapt de astăzi, ci are dramatismul unor experiențe de viață traumatizante, din spații plasate de istorie încă în umbra normalității clipei. Vizibil acest lucru și în construcția scenică. Într-un spațiu închis,

negru ca o celulă, o bucată de cer se vede undeva foarte sus, un spațiu fără ecou, în care personajele împrumută din datul locului. Însă pe o scenă nudă, cuvântul, gestul, mișcarea sunt singure în fața spectatorului. Pot să se etaleze în adevărata splendoare ideatică și emoțională sau, din contră, să cadă în propria capcană, căci spațiul poate funcționa ca o gaură neagră care în loc să potenteze, absoarbă. Asta dacă forța de semnificație nu este suficient de puternică pentru a trece dincolo. Și așa s-a întâmplat în montarea lui Ion Sapdaru. Cauzele? Poate lipsa de adâncime tocmai din dorința adâncimii, poate apelarea la rezolvări prea facile, uzate (tema orbilor – corul celor oprimați), poate o căutare prea vizibilă a simplității care este uneori sinonimă cu sărăcia de mijloace, poate fragilitatea trupeii, prea tânără încă și total diferită față de cea cu care teatrul lui Petru Vutcăru ne încânta în deceniul trecut... Oricum, o întâlnire neîmplinită despre neîmplinire.

Realizat în 1999, de către unul dintre celebrii regizori lituanieni, Rimas Tunimas, *Richard al III-lea* este producția unui Teatrului Național, cel din Vilnius. Un spectacol în primul rând de impact vizual, cu o construcție elaborată a spațiului ce trimite către zona suprarrealistă. Un spațiu în continuă metamorfoză, ca un câmp de luptă în mișcare, amestec de oameni și obiecte – făclii, steaguri, platforme, calul lui Richard III – apărând și dispărând în ceața ce stăpânește aproape în permanență scena, acțiunea, și în spatele căreia se ascunde Richard III. Pentru Rimas Tunimas, Richard este bufonul dement, răzbunător și ambițios, dar nicidecum crud. Dominarea lui nu este directă, tiranică, ci subtilă, insinuantă. El mizează pe slăbiciune, nu pe frică. Îi face pe ceilalți părtași ai propriilor sale probleme, îi transformă în parteneri egali, activ implicați în viața sa, punându-le pe umeri povara vinovăției, deci anihilându-i. Personajele nu mai au astfel capacitatea de a comunica, o fac prin intermediar, publicul, căruia i se adresează, cuvântul ricoșând. Numai Richard (Vytautas Grigoris) are puterea unei relații cu ceilalți. Pentru că asta este măsura artei sale. Câștigă prin moartea latentă a celorlalți. Cu toată coerența metaforei regizorale și profesionismul actorilor, undeva, asupra spectacolului Teatrului Național din Vilnius a planat însă aerul unui *déjà vu*. Având în vedere că a fost creat acum patru ani, să funcționeze oare timpul ca un custode care poate aduna și spectacolele într-un muzeu?

P.S. Despre creația lui Rimas Tunimas și a altor regizori lituanieni, vezi articolele de la pag. 53 și pag. 136.

Cătălina PANAITESCU

Actorie și pledoarie studentescă

Craiova Shakespeare Festival nu a fost numai o întâlnire dedicată operei shakespeariene, unde Teatrul Marelui Will a provocat gânduri și controverse printre adepți, cunoscători, oameni de teatru și publicul larg.

Craiova Shakespeare Festival a fost dedicat studenților, unii – viitori shakespearologi, care au avut numeroase oportunități de a surprinde și cunoaște fenomenul Shakespeare în complexitatea lui.